

Вербіцька М. В.

*к.ю.н., доц., доцентка кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права,
Західноукраїнський національний університет*

Конькова А. В.

*студентка 4 курсу,
Західноукраїнський національний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Домашнє насильство є глобальною проблемою, на вирішенні якої не одне десятиріччя сфокусована увага нормотворців, наукового середовища та практичних працівників, як на міжнародному, так і на національному рівні.

Правила про адміністративну відповідальність за домашнє насильство містяться у ст.173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р.

Відповідно до ч.1 ст.173-2 КУпАП, вчинення домашнього насильства – це умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого [1]. Варто підкреслити, що загалом адміністративна відповідальність за ст.173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення настає за вчинення наступних діянь:

- 1) вчинення домашнього насильства;
- 2) вчинення насильства за ознакою статі;
- 3) невиконання термінового заборонного припису;
- 4) неповідомлення про місце свого тимчасового перебування.

Очевидно, що перелік цих форм домашнього насильства у диспозиції цієї норми сформульовано доволі неконкретно, а тому до таких форм можна віднести й інші діяння. Визначення окремих різновидів (форм) домашнього насильства міститься й у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», зокрема:

– економічне насильство, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру (п. 4 ч.1 ст. 1);

– психологічне насильство, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи (п. 14 ч.1 ст. 1);

– фізичне насильство, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру (п. 17 ч.1 ст. 1) [2].

Слід звернути увагу на те, що термін «домашнє насильство» визначає за основу не місце скоєння насильства, а стосунки між людьми. Так, відповідно до ст. 3 Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» незалежно від факту спільного проживання поширюється на таких осіб:

– незалежно від факту спільного проживання:

- 1) подружжя;
- 2) колишнє подружжя;
- 3) наречені;
- 4) мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя);
- 5) особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти;
- 6) особи, які мають спільну дитину (дітей);
- 7) батьки (мати, батько) і дитина (діти);
- 8) дід (баба) та онук (онука);
- 9) прадід (прабаба) та правнук (правнучка);
- 10) вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка);
- 11) рідні брати та сестри;
- 12) інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука);

13) діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими;

14) опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням;

15) прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя.

– за умови спільного проживання:

1) інші родичі, які пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки;

2) інші особи, які пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки [2].

Аналіз кола осіб, на яких розповсюджується дія Закону, дозволяє дійти висновку, що даний перелік не охоплює зведених братів та сестер, а також осіб, які мають інтимні стосунки, зустрічаються, однак не проживають разом та не є нареченими. Крім того, слід зазначити, що у випадку усної відмови однієї зі сторін від певного ступеня споріднення, проблематичним може бути доведення факту такого споріднення. Зокрема, це стосується відносин прадіда (прабаби) та правнука (правнучки) й інших.

Ураховуючи системність та масштабність змін до законодавства, Кабінету Міністрів України надавалося шість місяців із дня набрання чинності Законом для приведення інших нормативно-правових актів у відповідність із Законом. Крім того, мають бути прийняті нові нормативно-правові акти, якими будуть урегульовані питання: розгляду заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства; взаємодії суб'єктів запобігання та протидії домашньому насильству; забезпечення функціонування Єдиного реєстру випадків вчинення домашнього насильства; методики оцінки ризиків; винесення спеціальних заходів протидії домашньому насильству тощо. Однак дуже важливо, щоб ці зміни були не лише оперативними, а і якісними.

Крім того, доцільно розробити науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який сприятиме уніфікації та підвищенню ефективності діяльності суб'єктів запобігання та протидії домашньому насильству.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n987> (дата звернення 14.04.2022)

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 року № 2229-19. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення 14.04.2022)

УДК 373.5.018:35.072.21](043)

Гірська А.
*студентка магістратури,
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В Україні воєнний стан визначається як особливий правовий режим, що вводить у разі загрози національній безпеці. Пропозиції щодо введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях на розгляд Президентіві України подає Рада національної безпеки і оборони України. Розглянувши ці пропозиції, Президент України видає Указ № 64/2022 про введення воєнного стану. Затверджений указ негайно оголошується через засоби масової інформації.

Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» було утворюватися тимчасові державні органи - військові адміністрації [1].

Попри всі обмеження прав і свобод громадян в умовах воєнного стану, до цього переліку обмежень категорично не входить право на освіту. Оскільки українські діти повинні вчитися. Заклади освіти мають працювати та, попри все, продовжувати надавати освітні послуги.

Таку ж позицію зокрема відстояли і в управлінні освіти і науки Тернопільської міської ради: «Освіта в умовах війни – це діяльність в режимі особливої відповідальності, працездатності, наполегливості, єдності та невичерпної сили творення нової історії нашої країни!» [2].

Щоб зрозуміти події сьогодення та навчитися жити в таких умовах, ми змушені аналізувати, думати та неодноразово звертатися до минуло. Особливо важливий світовий досвід у таких подіях та під впливом сьогодення маємо навчитися вибудовувати свою стратегію подальшої «освітньої» поведінки.

Війна завжди порушує звичний ритм функціонування в освіті. Наприклад, як зазначає у своїй статті Лідія Білас, співзасновниця мережі приватних шкіл